

PDF Compressor Free Version

Энхсэдэл

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

○ Нам улууһун хаһыата ○

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

2010 с.
Атырдыах ыйын

18

күнэ
Сэрэдэ
№95
(10385)

1996, 2005, 2009 сылларга республика басты хаһыата

Улуус баһылыгын муньабыттан бэлиэтээһиннэр

Бу нэдиэлэттэн ис дыыала отделын сотрудниктара кыра-ныысаа дьуһуруустубалыахтара. Кинилэргэ лесхоз, айылҕа харыстабылын инспекцията, ветуправление көмөлөһүөхтэрэ. Ис дыыала отделын начальнига В.И. Николаев тэрилтэлэртэн элбэх уоруу тахсарын эттэ. Онуоха сайааччылар эппиэтинэс сүгүөхтөрүн наадата ыйылынна.

5 оскуола, 5 оҕо саада үлэҕэ бэлэмнэр. Үөрэх тэрилтэлэрин приемкалааһын бүтэһик болдоҕо балаҕан ыйын 1 күнүгэр диэри.

ОДьКХ котельнайдары өрөмүөннүүр. Бары үлэһиттэр уопускаларыттан тахсыбыттар. Балаҕан ыйын 9 күнүттэн оттук сезона саҕаланар. «ЖКС» ХЭТ тэрилтэлэр ититэр ситимнэрин ыраастыыр. Онуоха библиотека эрэ сайаапка түһэрбит. Бары тэрилтэлэр дуоҕабар түһэрсэн ыраастаталара наада. Сыната 20 тыһ. солк.

Ааспыт бэтинсэҕэ кырдыаҕа-стар интэринат-дьиэлэрин өрөмүөнэ бүппүт. Бу дьыһи «Эрэл» ХЭТ о орбут. Маны тэ э

дьиэ тэриллибитэ 15 сылын бырааһынныктыабыттар. Балаҕан ыйын са атыгар японскай милитаристары кыайы бэлиэтэниэхтээх, бу бэлиэ даатаны бары үөрэх тэрилтэлэригэр биллэриэххэ наадатын ветераннар сэбиэттэрин председателэ Н.Н. Баишев иһитиннэрдэ. Атырдыах ыйын 17 күнүгэр 10 ветеран Өлүөнэ Очустарыгар барсохто пүтүкүтүөн сыһына барбыттар.

Атырдыах ыйын 16 күнүгэр туругуан окко 780 трактор, 372 механизированнай а ардаах, 54 ат-илии, 12 илии звенота үлэлиир. Барыта 2038 киһи оттуур.

Планерканы салайан ыппыт улуус баһылыгын солбууааччы Г.В. Гуляев баһаарынай сулууспа маассабай информация средстволарыгар баһаартан сэрэхтээх буолууга сэрэтэр информацияны биэргэргэ сорууда-таата.

В. РЫКУНОВА

Ходуна суугуна

ОППУТ ЭБИЛЛИБЭТ, УУППУТ ҮӨТЭЛЭЭБЭТ

Улууспут тыа хаһаайстыбатыгар управлениетын бу дь. атырдыах ыйын 16 к. дааннайдарынан, кэлинги күннэргэ сайынгы сезоннааҕы үлэ-хамнас улаханлык бытаарбыта көстөр.

Ол курдук, күн-дьыл улаханлык атахтаабатар да, оттоонун хаамыыта ааспыт 4 күннэргэ биер сиргэ тэпсэннир, тонна да от кэбиллибэтэ. Онон сыллааҕы соруудахпыт уруккутун курдук 82,9 бырыһыан туолан турар.

Управление атырдыах 6 к. дааннайынан үтүтү тутуу сорууда 43,9 бырыһыан эбит буоллаҕына, уон күн кэнииттэн 49,5 бырыһыан сыллааҕы былаан туолбутун туоһулуур сыһыппара кэпсиир. Дьыл бачатыгар диэри сыллааҕы сорууда ангара да кыайтарбакка турара улахан кыскиниини үөскэтэр.

Үөһэ ахтылыгыт сыһыппаралар оттоонун уонна маччирэнг кэмигэр дьүккүрдээхтик, дьулуурдаахтык үлэлири этэллэр.

Г. ЭВЕРСТОВ

«ЭНСИЭЛИЛИН» БИИРГЭ

Фотоконкурса

Эбэлээх эһэбитигэр кэлэммит
Энсиэли хочотун үрдүгэр
«Энсиэли» хаһыат ааҕабыт,
Элбэх сонуну билэбит.
Эһи эгэлгэни суруйар
Эриэккэс да хаһыат эбит,
Эһи эмиэ сурутуоҕун,
Эһиги үөрэ ыгыраабыт!

ЭРЧИМБАҕЫЛ

Ааҕааччыга информация

ҮЛЭНИТ ИЛИИ

ЭДЭРДЭРИНЭН СОЛБУЛААР

Сыл хонук курдук ааһан, араас үөрэх кыһаларыгар устудьуон үрдүк аатын сүгэн, билигин идэлэри баһылаан үлэ көрдөнө сылдьар эдэр специалист элбэх. Ким көрдөөн булар, ким үлэтэ суохтар кийиннэригэр учуокка турар, ким дуоҕабарынан хоту ананар, ким сири уларытар о.да.

Идэ ылбыт ыччат дуоспурунаахтык туттан тэрилтэ аанын то-суйан, Уйбаан Уйбаанабыстарга резюме анһан, кэпсэтиигэ ы ырыллан, сорох номнуо үлэһит аатын ылан үлэһит-хамсыа сылдьар.

Үлэ миэстэтэ үөрэҕири, доруобуйа харыстабыла, тыа хаһаайстыбата уонна ОДьКХ хайысхаларыгар хойуутук да буолбатар син тахсыталыыр.

Бүгү ү туругуан улуус балыһаларынан са а үөрэхтэрин бүтэрбит 3 быраас, 4 орто анал идэлээх медперсонал уонна 2 быраас ординатура кэнииттэн үлэҕэ аһаҕаһыттар. Үөрэх эйгэтигэр Арбын, Хамаҕатта СФ, Түбэ, Граф Бизергэ, Партизан оскуолаларынан математика, информатика, физика, история, физкультура курдук предметтэргэ са а учууталлар тийиэхтэрэ. Билигин хас да резюме кийрибитигэн конкурс түмүгүнэн талыахтара.

Былырыын ОДьКХ-ға буруолуу сылдьар 3 са а специалист кэлбитэ. Быйыл да ити тэтиминэн 3 эдэр үлэһити үлэҕэ ыллылар. Итинни, гаһы хааччылар идэни баһылаабыт уонна сыбааркалаах тэриллэр технологтарга идэлээх 2 үрдүк үөрэхтээх специалист, мань таһынан орто анал үөрэхтээх уот ситимин тардар маастар үлэҕэ кийридилэр.

Култуура эйгэтигэр быйыл Фрунзе нэһилигэр култуура дьэтин директорынан бастаах кэм э са а киһи ананна, оттон Түбэ нэһилигэр били итэ кулуупка уус-уран салайааччы миэстэтэ аһаҕас.

Тыа хаһаайстыбатыгар биер улахан тэрилтэ — СХИК «Эрэл». Быйыл «Эрэллэргэ» эбии экономист, Хаты Ары уонна Маймаҕа үүт тутар собуоттарыгар са а маастардар кэлиилэр. Онон 3 эдэр киһини үлэҕэ ыллылар. Тыа хаһаайстыбатыгар үлэнибулуохха сөп, ол эрээри үрдүк, орто анал үөрэх идэлэрин баһылаабыт ыччат хото о буолбакка, хонтуора үлэтигэр көрдөнөллөр. Дьинэн, ханнык баҕар үлэ ис хоһоонун билэргэ, баһылырга практика хайаан да наада.

Ити курдук эдэр дьон үлэ булан үлэлииллэр, ол да буоллар үлэ булбатах дьон ахсаана көбүрээбэт.

Мария САВВИНОВА

Саха сири нуруоттарын V спортивной ооньууларыгар

ДОРООБО, ӨЛҮӨХҮМЭ!

Бороҕон, Хагалас, Хаандыга, Сунтаар... Бүгүн — Өлүөхүмэ.

Саха сири нуруоттарын бэһис спортивной ооньууларын түмүктүүр түһүмүдэ атырдыах ыйын 14 күнүттэн саҕаланна. Сыл устата бүтүн республика үрдүнэн классическай олимпийскай көрүгүнэргэ сүүмэрдири күрэхтэһиилэригэр ыһылыбыттар. Оттон атырдыах ыйын 14-18 күннэригэр мини-футболга, волейболга, чэпчэки атлетикага, көгүл тустууга, остуол тенниһигэр тыһаһыннаах күрэхтэһиилэр ыһылыла тураллар.

Хамаандалар икки зонага араһан ооньуулар. Кийин зонага - 19, хотугута - 17. Барыта 768 спортсмен, мантан 212 дьахтар, 556 эр киһи, 81 тренер, 141 судья бааллар. Хамаанданан түмүккэ кийин зонага Дьокуускай бастакы, иккис Мирнэй, үһүс Нерюнгри, төрдүс Чурапчы, бэһис Мэнгэ-Хагалас иһэллэр. Биһиги улууспут Горнайы, Үөһэ Бүлүүнү, Алданьы кэниигэр хаалларан 16-с миэстэҕэ сылдьар. Хотугу улуустарга бастакы - Орто Халыма, иккис - Томпо, үһүс - Кэбээйи. Маннайгы күнтэн саҕалаан волейболга (дьяхталлар, эрдьон), мини-футболга, теннискэ олус интэриһинэй, тыһаһыннаах күрэхтэһиилэри кэтиибит. Чэпчэки атлетика, көгүл тустуу күрэхтэһии үһүс күнүттэн ыһылыһылар.

Өлүөхүмэ куорат төрүттэммитэ 375 сылын көрсө, кэтэһилибитин курдук, олус кияркэйбит, тупсубут, сана тутууларынан эбиллибит. Олортон саамай улаханнара бэртээхэй спортивной комплекс уонна 3 тыһ. кэрингэ миэстэлээх стадион буолаллар. Маны сэргэ оскуолаларга, спортивной саалаларга, остолобуойдарга үгүс өрөмүөн ыһытыллан куорат санатыгар түспүт. Арас хабааннаах культурнай программа күн айы тигинэчи тэриллэр. Халлаан туруга улаханлык үөрдүбэт эрээри, олохтоохтор уонна ылдыгыттар бэлиэ түгэни мүчү тутумаары барытыгар көхтөөхтүк кытталлар. Бэлиэтээн эттэххэ, үгүс киһи тобуоруһа мустууга, биллибэт күүстэр көмөлөрүнэн, ыһыттары тардар дьэн нуруокка этии баар эбит. Төһөтө кырдыга эбитэ буолла, былырыын Бүлүүгэ ыһытылыбыт Манчаары ооньууларыгар ардаах ба ттаппыһын санаатахпына, нуруот этиитигэр сөбүлэһиэхпин баҕарабын. Метеосводка спартакиада устата ардах дьэн этэр.

Ол да буоллар спартакиада үөрүүлээх арыллыгыта хаһаангытааҕар да уратыгык ааспытэ бэлиэтэннэ. 1 чаас 40 мүнүүтэлээх церемония «Быстрее! Выше! Сильнее!» спортивной прологтан саҕаланна. Үгэс ыһытыһын хамаандалар сэлэлээн хаамтылар намнары баһылык А.И. Ильин салайан киллэрдэ, республика президентэ эрдэлээтэ, андаҕар тыл этилиинэ. Бу чааска судьялар ааттарыттан көнүл тустууга нуруоттар икки ардыларынааҕы кылаастаах судья, биер дойдулаахпыт Семен Чердоновтыл эппитэ улууспут кийин туттуутун ыһытыһын санааламмытын саарбахтаабыт. Уус-уран чаас «На земле древней и святой», «Наречем Олекминском острог», «Сквозь седые века», «Зажжение Огня игр» эпизодтары көрдөрдө. Ооньуу бэлиэтэ — уот тутуурдаах тиин олус табыгастаахтык,

көрүнгэ (көңүл тустуу, чэпчэки атлетика) кыттыаҕа. Төһө да арыахтарын иһин, улуус аатын түһэн биэрбэт курдук кытталларыгар эрэнэбит. Кийиннэр истрэгэр элбэти эрэннэрэр эдэр бөҕөстөрбүт, Бүлүүгэ ыһытылыбыт Манчаары ооньууларын чэпчэки атлетикага ветераннарга чемпиона Иван Охлопков бааллар. Итинни тэҕэ хамаанда биер күүстээх чилиээн Викториа Шестаковага эрэлбит улахан.

Атырдыах ыйын 16 күнүгэр көңүл тустууга 55 кг Аяал Охлопков, 84 кг Гаврил Слепцов, 120 кг Кутуков Василий маннайгы эргийдэрин этэннэ ааһан салгыт устат быраабы ыллылар. Түмүгэр А. Охлопков бэйэтин ыйаһыныгар бэһис, В. Кутуков сэтти буолдулар, оттон Г. Слепцов тыһаһыннаах кийрсии түмүгэр иккис миэстэҕэ таһан, улууспут хамаандатыгар бастакы мэтээли аҕалла.

Чэпчэки атлетикага дьяхталларга 400 м Лариса Тихонова 13-с, эр дьонно Гоголев Аяал 1500 м алтыс, дьяхталларга бу дистанцияга Гоголева Надя алтыс миэстэлэри ситиһилэр. Иван Охлопков 10 000 м сүүрдэ. Бэлиэтээн эттэххэ, Иван утарсааччылары барылар сүүрбэлэрин эрэ ааспыт эдэр уолаттар. Ол да буоллар ветеран сүүрүүк санаатын түһэрбэт, кыаҕа тийиэринэн сүүрэн 11-с буолла. Оттон Вика Шестакова атырдыах ыйын 16 к. туругуан уһуну ыстаныыга үһүс миэстэҕэ иһэр.

Быйылыгы спартакиада уратыгынан Өлүөхүмэ улуунун дьяһалтатын бириинигэр курдаһан тустууга күрэхтэһии буолар. Тустуу Аҕа дойду Улуу сарийитин кыттыылааҕа, Өлүөхүмэ улуунун олохтооҕо Дмитрий Токосов бириинигэр ыһытылылааҕа. Сүүрүн бириис - «Жигули» массына. Биһиги улууспуттан тустууктарбыт күүстэрин хоһоон көрүөхтэрин сөп. Бу сонун, интэриһинэй тустуу атырдыах ыйын 17 күнүгэр күүтүллэр. Маны таһынан бу күн тустуу көбүөрүгэр 96 кг Вадим Семенов, 74 кг Кузьма Сивцев тахсыахтара. Чэпчэки атлетикага Надя Гоголева 3000 м, Аяал Гоголев 800 м, Иван Охлопков 5000 м сүүрүөхтэрэ.

Л. УВАРОВСКАЯ, биһиги анал. кorr.

Улууспут ыалдышпыт көрүүтүнэн

НАМНАРГА КИЬИ СЭРГИРЭ ЭЛБЭХ

(Салгыта. Иннин 93-94 NN-гэ көр)

ПЛЕМЕННОЙ ҮЛЭНИ ТУПСАРЫЫГА – АВСТРИЯ ҮНАХТАРА

Биллэрин курдук, 2007 с. күһүнүгэр балаҕан ыйын 16 күнүгэр Германия Франкфурт-на-Майне куоратыттан «Боинг-742» самолетунан быһа рейсинэн Австрия симменталь боруода 153 бургунаһа аҕалылыбыта. Бары уулаах этилэр. Бирдии бэйэлэрэ көтөн кэлбит ороскуоттары эптэххэ 120 тыһ. солк. сыаналаах бургунастар. Ону анал автотранспорунан Нам улуһун Модут с. аттыгар баар комплекса таһаарыттар.

Билигин ол сүөһүлэр «Тунал» ХЭТ-кэ баалар. Биһиэхэ дириэктэр Ольга Егоровна Борисова, зоотехник Николай Петрович Попов көрдөрдүлэр, кооператив үлэтин туһунан сийлиһи кэпсэтилэр.

Билигин 113 ынах хаалбыт. Оттон сороҕо тоҕо көүрээтэ диэтэххэ, бу ыраах дойдуга сүөһүлэрэ биһир түктэри кэмэлди-илээхтэр үһү. Били биһиги ньирэйдэрибиз курдук, бэйэ-бэйэлэрин эмсэллэр, өссө сорохтор олох даҕаны бэйэлэрин бэйэлэрэ эмэллэр. Ол буруйдарыгар атын хаһаайыстыбаларга бэриллибиттэр. Кинилэр ирдэбил быһытынан Австрияҕа курдук, хотон иһигэр бааһыта суох, кө үл босхо сылдыаллар. Кэйсибэттэр, бары муостара суох – хомуолайдар.

Хото о мээһэ дьону кими да киллэрбэттэр, барыта пропускной режим. Ону ветуправление, туох баар санитарнай киниискэҕин, бэрэбиэркэҕин туох сыаллааххын-соруктааххын көрөн, билэн эрэ баран нэһиллэ кө үлүүр.

Аны биһир дьикиттэ, бу Австрия ынахтара сайын мэччирэ э ыгытылы-баттарэбит. Саха кинитин өйүгэр-санаатыгар баптар курдук дии. Быйыл кыра-тык таһаара түһөн баран, куттанан төттөрү хотоннорун булларттабыттар. Саха сирин куйааһа, ордук биһиги кумарбыт, күлэмэммит, тигэйилэрбит, бада-рааннаах ууларбыт кинилэргэ хайдах дыйыахтара биллибэт үһү. Ол дойдуга үөн-көйүүр суох буолла.

Хотонноро улахаана сүрдээх, бүтүн комплекс «АПК-ны сайыннарыы» национальнай бырайыагынан тутуллубут. Россия уһук хоту дойдутугар биһир бастакылар.

Иһигэр киһирэн көрдөххө, собуруу - улары телевизорунан көрдөрөлөрүнүү ып-ыраас буолбатахтар. Биһиэнэ биһиэрин курдук диэххэ дуу, бууттара, кутуруктара саахтаах. Саха сирин урукку сааскы хотоннорун сүөһүлэрин санатар. Дьи эр, муостаҕа өссө анал тэллээх сыталлар эрээри, кө үл сылдыалларынан, саахтарын ханна баҕарар таммалаталларынан кирдээхтэрэ дуу? Биһир уратылар анал тарбаттар тар тэриллээхтэр, ону олус сөбүлүүллэр, сороҕор итиннэ улахан уочарат үһү. Биһиги сылдыар кэммитигэр биһир ынах дьэ маньыйа аҕай, барытын бары тарбаттара турара.

Бу турар сирдэриттэн ыналларыгар аныгы тэриллэринэн толору сбилэммит сыахха тиийлэр. Синньилэрин, эмийдэрин шлангалтан тахсар уунан ньиккэрэччи сууяаттар. Үүт ыраас, үчүгэй буолан, күннэтэ Дьокуускайдааҕы үүт заводугар барар.

Холобура, мин биһир астымматабым, оройуоммут урукку чулуу ыанньыксытара Раиса Петровна Андреева, Мария Семеновна Николаева ынахтарын синньилэригэр быдан тиийбэт курдуктар. Дьиэр, собуруу сылдыалларын, быыстапкаҕа көрдөрөлөрүн курдук, сиринэн соһулуо эбиттэрэ дуу? Оннук суох. 2009 с. түмүгүнэн хас бирдии ынахтан 2780 кг үүтү ыабыттар. Быйыл 3000 кг тириэрдэр санаалаахтар. Инники былаан быһытынан, 4-5 тыһ. кг үүтү биэриэхтээх сүөһүлэр кэллилэр диин буолбута.

Билигин дириэктэр О.Е.Борисова, зоотехник Н.П.Павлов биһиги кылгас ый-

ытыыларбытыгар хоруйдарыттан билиһиннэриим.

– **Ынахтары хас сыл ыыр былааннааххыт?**

– Технология быһытынан 5 сыл эрэ ынахтаахтар. Онтон үүттэрэ мөлтөөн барар. Ити кэм устатыгар туох баарын барытын ына ылаахтаахпыт.

– **Төһө үлэһиттээххит, окко, ыһыыга былаа ыт хайдаҕый?**

– 45 үлэһиттээхпит, быйыл окко үс

звено табыста, 1200 га оттуур сирдээхпит, 795 га бааһыналаахпыт, 75 га селиэһинэй, 75 га дьэһимиз, 150 га эбиэс ыспыт, сенажка, сиилэскэ 150 галаахпыт. Билигин отторугар күөх маассаны кырбатан биэрэ турабыт.

– **Аһылыктарын кормовой единицата төһөнү, кү э хаста ыгыт, төһө үүтү биэрэллэр?**

– Устэ ыыбыт, аһылыктара ортотунан кү э 10 кг от, 35 кг сиилэс, 8 кг сенаж, барыта 11-12 кормовой единица. Билигин 15-тии кг үүтү ыыбыт, үчүгэйдэрэ 30-тууну биэрэллэр.

– **Урут Саха сиригэр басты ыанньыксыттар ыларларын тэ нээх көрдөххө, бу олус күндү сүөһүлэр, үүтү биэриилэрин киһи мыһынах курдук дии. Тоҕо оннугуй, 5 тыһ. кг үүккэ тиийиэ, сыаналарын төлүү суохтар дуу?**

– Биһиги усулуобуйабытыгар сөптөөх адаптацияны билигин да ситэ бара иликтэр дии саныбыт. Анарааттан кэллэллэригэр 3-4 төгүл стрессовой турукка кирдэхтэрэ дии. Сыйыа аһарынахтара.

– **Эһиги санаагытыгар омук сириттэн, киһи уобаластартан манньк ыарахан сыаналаах сүөһүлэри аҕалар төһө көдүүстээҕий?**

– Аҕалар наадалаах, көдүүстээх. Кылаабынайа, Саха сиригэр племенной үлэни кө эһиитэ улахан туһалаах буолуохтаах. Кэли и сылларга племенной үлэ республикаҕа мөлтөөбүтэ. Сүөһүнү, ынаҕы тупсарбатахха, былааннаах, ситимнээх үлэни ыппатахха, урукку көрдөрүүлэргэн өнүйүөхпүт суоҕа. Бу ынахтар төрүөхтэрэ Дьокуускайга «Племхолбоһукка» барар. Кинилэр олоһу хаһаайыстыбаларга атылылылар, тарҕаталар. Племенной оҕус буолар ньирэйдэрибиз 6 ыйдарыгар 170-180 кг үктүүллэр. Уонна сүөһүлэри үчүгэйэ, куйаһана биллибитин да үрдүнэн, барыларын хайаан да илдэ, ыы сылдыахтааххын диин буолбатах, дьи эр, кытаанак выработка барыахтаах, а арыттан ара диэбит курдук ына, ол биһиэхэ өссө кыаллыбат.

– **Лактационнай кэмнэрэ төһөнү, үүт себестоимона хайһый?**

– Төрөөһүн сылы быһа эргиччи барар. Лактационнай, ынар кэмнэрэ сылга 305 кү э тахсар. Сүөһүгэ ытылылаахтаах сүрүн зооветеринарнай үлэһити компютер кэпсээн, көрдөрөн биэрэр. Ону тутуһабыт. Биһир киһилэ үүт себестоимона 28-35 солк. 2009 с. валовойнан 220 т үүтү ылыбыт. Сиэмэбит барыта дойдуларын Австрия гиэнэ. Ирдэбил оннук.

– **ХЭТ «Тунал» өссө тутунан дьарыктанар, үлэҕэ дьон сыһыана хайдаҕый?**

– 200-чэкэ сыгылаахпыт, о.и. 142 биэлээхпит. Эргэ техника элбэх, үс са тыраахтардаахпыт. 2009 сылтан сүөһү аһылытын бэйэбит булунабыт, окко 1200 т былааммытын 1300 т, сиилэскэ 800 т – 1144 т, сенажка 475 т – 275 т толорбуппун.

Модут дьоно сүрдээх үлэһиттэр, баар балаһыаньаны өйдүүллэр, хамнас кэмигэр кэлбэтэҕин да тулуйаллар, өйдүүллэр. Энтузиазм, оптимизм күүстээх, са аны, басты ы олохтуурга үтүө дьулуурдаахтар. Онон үлэһиттэр кыах толору баар.

– **Ханнык научнай тэрилтэлэри кытта үлэлэһэбит, сиилэскэ тугу ыһабыт?**

– ЯНИИСХ кытта, сиилэскэ рапсы, подсолнузу ыһабыт, барыта күөх маассаҕа барар. Чинчийи, анализ түмүгүнэн ынахтарга саахардара тиийбэт, сенажка саахар элбэх, онон сенажка улахан болҕомто уурабыт.

Австрия симментальскай боруода бургунастара Саха сиригэр бу Нам а «Росагролизинг» государственной компания тэрийиитинэн кинилэр регионнааҕы оператордара – «Туймаада-Лизинг» лизинговой компания нө үө аҕалылыбыта. Онон даҕаны билигин улахан хонтуруолга сылдыар, бу ыраах сылаас дойдуга сүөһүлэрэ, 60 кыраадыс тымныылаах Саха сиригэр кэлэн, хайдах олохсуйалларын, үөрэнэллэрин наука үлэһиттэрэ кэтээн көрөллөр, чинчийлэр.

Ыарахан кэм э Хатастааҕы сибииһнэ комплексгар ситиһилээхтик үлэлээбит дириэктэр Ольга Егоровна Борисова салайааччылаах «Тунал» ХЭТ бу Австрия ынахтара Саха сиригэр мээһэ кэлбэтэхтэрин дакаастыыр, племенной үлэни тупсарыыга, үүтү элбэтиигэ, төрөлкөй төрүөү үкэстиигэ ирдэбилгэ эппиэттиир күүстээх үлэни ытталларыгар эрэнэ саныбыт. Ол үтүө түмүгү биэрэн, атын улуустарга, ол иһигэр биһиги Горнайытыгар эмиэ өлгөм үүтү, дэлэй эти биэрэр боруода сүөһүлэр тарҕаналларыгар үтүө баҕалаахпыт.

Түмүгэр биһиги ураты усулуобуйалаах Сахабыт сиригэр үүтү элбэтиигэ тугу гынааха сөбүн туһунан Таатта, Горнай улуустарыгар тыа хаһаайыстыбатыгар уһундук үлэлээбит, Новосибирскайдааҕы тыа хаһаайыстыбатын институтун бүтэрбит зооинженер идэлээх, ол саҕана Новосибирскайга сахалар землячестволарын президентэ А.П.Тимофеев бэйэтин санаатын үллэстэригэр көрдөстүм.

Саха сиригэр били и сайдыылаах, араас технология олоххо кирибит кэмигэр племенной үлэни уруккулуу ыгыты көдүүһэ кыра, сүрдээх ороскуоттаах буолара саарбаҕа суох. Сүөһү боруодатын тупсарыы биһиги дойдубутугар ынаҕы уонна оҕус сиэмэтин атылаһынан буолбакка, «эмбриональнай трансплантация» диин ньыманан барара улахан көдүүстээх буолуо этэ. Оннук эмбрион ханнык да улахан ороскуота суох, искусственной сиэмэлэһин ньыматынан оһуулар, төрүөтүн генетическай таһыма ыраас хааннаах боруодаҕа тэ нэһэр. Оттон боруода сүөһү бородууксуйа биэриитэ усулуобуйатыттан тутулуктаах.

Үрдүк технологиялаах үйэлээх хотону тимир-бетон ына тутуу улахан ороскуота бэрт, итини таһынан ону көрүү-харайыы сылын аайы үрдээн иһитэ – бородууксуйа сыанатыгар дьайар. Онон 15-20 сыл үйэлээх чэпчэки полимернай (полистирольнай) матырыяалаан тутан баран, сииктэн харыстыыр (гидроизоляция материал) ньыманы тутунаахха быдан барыстаах, ханна баҕарар тутарга табыгастаах буолуо этэ. Хотон улахан эбэтэр кыра буолара кини салгынын уонна сырдыгын, биһиги усулуобуйабытыгар өссө температуратын параметрдарыттан тутулуктаах. Били и газ үйэтигэр ити хайа баҕарар кыаллар боппурос, онон сүөһүгэ сүүһүнэн тыһыынчалаах хотоннору тутуу кэлтэй ороскуот.

Сүөһүнү сайдыылаах дойдular үүт, эт боруодата диин арааран иитэллэр. Ол сүөһүлэр о орон таһаарар бородууксуйаларын бэйэҕэ турар сыаната универсальной (симментальскай) боруодалардааҕар быдан чэпчэки буолар уонна көрүү-харайыы технологията бэрт судургутуйар. Үүттээх боруодалар герфордскай уонна голштинскай Россияҕа 4500-6000 тыһ. кг үүтү биэрэллэр. Эт боруодата да билигин чопчуланан турар. Саха сиригэр тымныны тулуйарынан, аһыгар талымаһа суоһунан калмыцкай да боруода судургу усулуобуйаҕа үрдүк көрдөрүүнү биэриэ этэ. Очтотугар билигин тыа сиригэр 3-4 сүөһүлээх ыал 15-20 т үүтү, эбэтэр 6-7 сүөһүлээх киһи 1 т эти о орон таһаардаҕына эрэ, үлэтэ көдүүстээх буолуон сөп.

Василий АЛЕРСЕЕВ
Хаартыскаҕа: Модут комплексыгар Австрия ынахтарын көрүү-исти.

Бэрдьигэстээх — Нам — Бэрдьигэстээх.
(Салгыта бэчээттэниэ)

Утүө үгэс үөдүйдүн ОЛОНХО ХАППАХЧЫТЫН СЭГЭТЭН...

Саха оло хото Аан дойду үрдүнэн биһир кэрэ көстүү, уһулуччу сэдэх айымны быһытынан биллибитэ - нуорот сайдыыта, биллиитэ, уратыта. Оҕо эрдэхтэн сүдү айымныны ааҕан, сахалыы ийэ өйүнэн толкуйдур буоллаһытына - омук быһытынан симэлийиэхпит суоҕа.

Аҕыйах хонуунан 2010-2011 үөрэх сыла саҕаланыа. Саха төрүт култураҕын учууталларыгар «Оло хо умсулданнаах эйгэтигэр оҕону уһуйуу» диин семинар туһунан сырдаттыахпын баҕарабын.

Төрөөбүт тыл уонна сурук-бичик ыйыгар оло хону сэ ээрэччилэргэ, учууталларга, култура үлэһиттэригэр Намнааҕы оҕо эйгэтин түөлбөтин сахалыы куттаах, кэскиллээх педагога Е.К. Иванова «Оло хо умсулданнаах эйгэтигэр оҕону уһуйуу» диин семинары тэрийбитэ. Семинар сүрүн сыла - оло хо олох философията буоларын салгыы үөрэтии, үйэтиити. Семинарга култура туйгуннара, улус ытык дьоно, нуорот ырыаһытара К.Н. Тихонов, Д.И. Кривошапкин учуутал оҕо оло хону уһуйарыгар ханнык ньымалары туһаныаһын бэрт кэрэхсэбиллээхтик кэпсэтибэтэр. Өксөкүлээх Өлөксөй аатынан Нуорот айымнытын научнай-методическай киһинин төрүт култура салаатын салайааччыта З.Г. Сысолягина «Оло хо эйгэтигэр оҕону уһуйуу» диин тематыгар үгүһү билиэххэ сөп. Ол курдук, билигин тулалыыр эйгэҕэ сыһыан уларыйда, оҕо барыны бары өйдүүр, оҕону кытта улахан, тэ киһи сиринэн кэпсэтиэххэ, үөрэтиэххэ наада. Онон оло хо «тэттик» диин өйдөбүл суох буолуохтаах. Оло хону учуутал хаста да ааҕан баран кылгатахтаах, эбэтэр чопчу биһир сюжеты талан үөрэтиэхтээх. Оло хону толоруу ньымата, сүрүн оруоллар ылыыр ырыалара уопсай халыыптан уларыйыа суохтаах. «Бачча оҕону хабыахтаахпын» диин буолбакка оҕо баҕа өтүнэн дьарыктаннахтаах. Итиннэ идэтиги лаабыра икки нэдиэлэттэн уһун буолуон наадаһын ирээ-хоро иһитинэрбитэ. 20-с үйэ оло хонуттара, биридүүлээн төрүт култураны тарҕааччы учууталлар үөрэнээччилэрин кытта хайдах үлэлээһилэрин кэпсэтибит.

Биһиги кизэн туттар киһити «Дьырылыатта» фольклорнай ансамбылы төрүттээбит уонна өр сылларга сайынарбыт Е.В. Соколова аата элбэхтик ааттанна. Мантан иһиттэххэ, оҕолорго чабырҕа тэтимиттэн сиэттэрэн оло хону уһуйаллар эбит.

Үөрэтии чааһыгар саамай ты ааһынаах боппурос - оҕону хас сааһыттан үөрэтиэххэ сөбүн туһунан. Зоя Григорьевна оҕону 8-9 сааһыттан аахтар үөрэтиэххэ сөп эбит диһир буолларына, нуорот ырыаһыта К.Н. Тихонов оло хону кыра саастарыттан үөрэтэн саҕалары ордук, оҕо түргэнник ылынар уонна өйдөбүтүн үйэ-саас тухары и эринэр диин этэр. «Кэнчээри» оҕо саадын иитиллээччилэрэ былырыны ы сылтан дьарыктанан эрэллэр эбит. Иитээччи И.В. Сивцева остуоруйа курдук буолан оҕо түргэнник ылынар диин санаатын үллэстэр. Е.К. Иванова дьарыктыыр детсад иитиллээччилэрэ, алын кылаас оҕолору туохха уһуйуллубуттары көрдөрбүттэрэ.

Семинар биһир интэриһинэй чааһа - «Оло хону араас эйгэ нө үө оҕо тириэрдии» диин Е.К. Иванова Е.В. Соколова саҕалаабыт программатын ситэрэн кэлбит дьо о кэпсээтэ, үөрэтии хас да этабынан барарын билиһинэрбитэ. Бу сүрүн программа олобуран оҕо эйгэтин «Түөлбэ» куруһуоктары салайааччылар хос программа о остон үлэли-хамныы сылдыаллар.

Семинар кэнниттэн эдэр учуутал А.А. Романова баҕа санаатын үллэстэр: «Манна сылдыан өй-санаа өтүнэн олус дуоһуйдум, интэриһиргээтим. Били и кэм э оҕону кыра сааһыттан оло хо эйгэтигэр уһуйуохха наада. Кэлин оло хонут да буолбатар, атын идэлээх да буоллун, төрөөбүт нуоротун үтүө үгэстэрин ытыктыырга үөрэтии. Онон хас биһирдин оҕо саадыгар, оскуолаларга оло хо оҕолору дьарыктыыллара эбитэ буоллар. Бэйэм эмиэ ити чааһыгар үлэлэһэргэ бэлэммин».

Төһө да билигин саха тылын, төрүт култура, эбии үөрэх чаастара оскуола-ларга сарбылла, аҕыйыы турдар хас бирдии саха тыллаах кэнчээри ыччакка үтүө үгэспитин тириэрдэр туһугар туруулаһар эбэһинэспит.

Санаа атаһаһытын түмүгүнэн, манньк семинардары төрөппүттэргэ тэрийиэххэ сөбүн мэктиэлээтилэр.

М. САВВИНОВА

Мин биир үтүө күн эдьийиэр Татьяна Михайловна Оконешниковаҕа баялдьыттаатым. Кини ол күн бэрт интэриэһинэйи кэпсээбитэ. Мин аймахтарбын, төрдүбүн-ууспууну билиһиннэрэргэ кини баҕарар буолан, ол кэпсээни ээрээн истибитим. Онтон эһиэхэ, аҕаааччыларга, эмиэ билиһиннэриэхпин баҕардым.

Татьяна Михайловна аҕата Василий Петрович Суздадалов сүрдээх үлэһит, олоххо дулуурдаах, тулуурдаах, күүстээх санаалаах киһи эбит. Нам улууһун Бөтү

Хаһаастаах хаһахтан БИИР ДЫКТИ ТҮБЭЛТЭ

нэһилиэгэр Дьампа алааһыгар олорор баяллар баайдарын барытын холбоон артыал тэрийбиттэр. Биирдэ олааһа бандьыттар кэлэн Спиридон Суздадалов, Орлову уонна тобус саастаах Илья диэн оҕону кэлгийэннэр күүстэринэн Маай алааһыгар илдьэ барбыттар. Кинилэр истэригэр эдьийим аҕата эмиэ баара. «Мин аҕабын икки саалаах, аттаах дьоннор Чурапчы улууһунан илдьэн испиттэр. Ол айаннаан иһэн аара Уус-Алда а баайы алга хоммуттар. Бандьыттар түүнү быһа айдааран, арыгылаан утуйбатахтар. Аҕабын куоппатын диэн ампаарга хаайбыттар. Арай аҕам көрдөбүнэ уонча саастаах тэтэркэй ырбаахылаах кыыс оҕо ооньуу сылдьар эбит. Ону көрөн олус диэн соһуйбут. Кыһыны ыран ылан, бандьыттар тугу кэпсэтэллэрин истэ сырыт диэбит. Өр-өтөр буолбакка кыыс сүүрэн кэлэн сарсын күн тахсыта уолу ытан өлөрүөхтээхтэрин туһунан истибитин эпит.

Оо, аҕам барахсан ону истэн баран төһө эрэ куттанна, соһуйда. Түүнү быһа аанньа утуйо дуо?!

Дьэ, сарсыарда күн тахсыта айанньыттар салгыы сыналданнаах сырыларыгар туруммуттар. Дьибэлээх сирдэит оҕоньор соруйан төгүрүмтэ сиригэр илдьэн, бадарааннаах сиргэ кэлэн моһуогурбуттар. Ол кэм э сирдэит оҕоньор уолу өттүккэ аньан баран: «Ыл, ыстанан хаал, баҕар тыһынаах орду», - диэбит. Уол барахсан иһитим-истибэтим диэт да, бууга быстарынан тыа диэки сүүрбүт. Балай да иннин хоту диэки сүүрэн баран, дьэ тохтоон тыһыны ылан, уоскуйар. Атах сыгыннаах буолан атаҕа дэлби бааһырбыт, баҕана курдук иһэн хаалбыт. Куобах тутан онтун сиикэйдии сиэн, син биир күн тот истээх хонон турбут. Балай эмэ киэ сири кэрийэн баран хайа эрэ сыһыта тийиэн кэлбит. Ол кэннэ сыһыа алаас көстүбүт. Куттанан салан сыһыт. Арай көрдөбүнэ, ыраах икки киһи от бугуллуу сылдьаллар эбит. Уол кэтээн көрө сыһыт. Дьахтардаах эр киһи чэй өрөн сынньана олодохторуна, уол дьэ о утары хааман тийибит. Бандьыттартан куоппутун, хайдахманна кэлэн хаалбытын барытын ыһа-тобо кэпсээбит. Бу манна киһи үс хоммут. Үтүө санаалаах кэргэнниилэр ходуһаҕа киирэллэригэр «отууттан тахсыма, ардыгар бандьыттар киирэн аһаан барааччылар» диэн сэрэтэллэр эбит. Биир күн дьахтар уол манна өр буолара табыллыбатын этэн баран, кэргэнин та аһыттан та ыннаран баран атаарбыттар.

Эмиэ балай эмэ кэм хам аччык истээх хааман, уу кытытыгар тийиэн кэлбит. Арай көрдөбүнэ, о очолоох киһи уста сылдьар эбит. Киһи о очотуттан түһэн тыа диэки киирэн бара турбут. Уол обургу тыһыны сүөрөн Өлүөнэ өрүһүнэн устан Маай алааһыгар кэлэр. Дьонун-сэргэтин көрсөн олус диэн дьоллорун.

Аҕам ол кэннэ колхуоска харабыллан үлэлээбитэ. Сөбүлээн тымтык тыгар этэ. Субу баарды өйдүүбүн, кини түннүк сырдыгар барыбытыгар хаһыат аҕарын. Кэлин улаатан баран истибитим ол кэм э түөрт уонча киһини бандьыттар маһынан ыттыы кырбаан өлөрбүттэр. Аҕам алта уонус сылларга күн сириттэн букатыннаахтык барбыта. У уоҕа Бөтү нэһилиэгэр сытар,» - диэн эдьийим кэпсээнин түмүктэтэ.

Бу курдук олоххо тардыһылаах, дулуурдаах, хорсун аймахтардаахпынан киэн туттабын. Биһиги, эдэр көлүөнэ утуммутун үөрэтиэхтээхпит, үйэтиэхтээхпит. Эдьийиэр Татьяна Михайловна махтанан туран кытаанах дорубуйаны, сиэннэрин, оҕолорун таптааларыгар куустаран уһун дьоллоох олово олоорор баҕарабын.

**Ли́за ПЕТРОВА,
Бөтү оскулатын
11 кыл үөрээтчиһэ**

В связи с Годом учителя так хочется высказать много благодарных слов своим родным, школьным учителям, мудрым наставникам, коллегам, отдавшим столько сил, энергии, знаний, чтобы я стала учителем русского языка и литературы в наше завучем школ.

С незапамятных времен человек стремится оставить на земле добрый следо себе. Такими людьми в моей памяти остались родная русская бабушка (по матери), уроженка Иркутской губернии Зыбина Клавдия Александровна, которая жила у нас до последних дней своей жизни в с. Верхне вилкойск. Оказывается, она окончила женскую гимназию в г. Якутске, много читала, к сожалению, не знала якутского языка. Дома мои родители с бабушкой изъяснялись только на русском языке. Помню, отец, учитель русского языка и

литературы Г.Р. Кардашевский привозил очень яркие книжечки под серией «Мои первые книжки». Благодаря моим родным я впервые в детстве почувствовала красоту и прелесть русского языка.

С особой теплотой вспоминаю своих школьных учителей Марфу Васильевну Яникову из Оросунской 7-летней школы (мать ректора ИШКРО О.М. Черосовой), Веру Георгиевну Чиряеву из Верхне вилкойской средней школы (родная сестра известного поэта Якутии В. Чиряева), Римму Иннокентьевну Кегеннорову из Эльгыяйской средней школы Сунтарского района (супруга д.п.н., профессора ЯГУ И.Е. Томского), Тамару Гаврильевну Евсикову из школы №2 г. Якутска (мать на начальника ГУНО города Е.И. Евсиковой). Только они привили любовь к русскому языку.

В душе сохраняю чувство уважения к своим университетским преподавателям РО ИФФ ЯГУ Т.П. Самсоновой, У.М. Протопоповой, А.А. Шетской, М.Ф. Дружининой, К.О. Варшавской, И.Г. Попову, А.М. Пакиной. Постыжение сложных дисциплин-все это пришло в освоении секретов будущей учительской работы.

Профессия филолога, выбранная мною в далекие 60-е годы, каждый день дает знать, что не ошиблась. Впервые «День знаний» 1 сентября 1968 г. встретился в Партизанской 8-летней школе. Вспоминаю свои первые шаги в трудном, но благодарном пути. К моему огромному счастью, встретились удивительные люди, которые сыграли в моей судьбе немаловажную роль. Руководители школы, учителя русского языка и литературы Н.Е. Свинобоев, В.В. Эверстов через год дали мне возможность работать в Намском райкоме ВЛКСМ, откуда началась самостоятельная работа на ниве подрастающего поколения.

С тех пор прошло более 40 лет. Где бы я ни работала, неразрывно связана с родной 1-Хомустахской средней школой, которая руководит моей судьбой. Здесь нашла свою нишу как учителя и завуча, благодаря уважаемым наставникам: ветерану педтруда, человеку с научным уклоном, широкой эрудицией И.И. Барашкову, педагогам, в совершенстве владеющим методикой преподавания русского языка и литературы, долгие годы проработавшими завучем А.Я. Семеновой, Ф.Я. Федотовой. Есть все основания сказать, что в 70-80 годы именно под их руководством обозначились контуры нового подхода к преподаванию русского языка. Подспорьем к тому стал призыв московских учителей «Каждому уроку-отличную подготовку, современные методы, высокое качество». Методическое объединение учителей русского языка и литературы, руководимое отличником просвещения РФ А.Я. Семеновой, было настоящей кузницей для профессиональной подготовки молодых учителей. Мои наставники Анна Яковлевна, Федора Яковлевна всегда находились в гуще событий: это открытые уроки, изучение опыта отдельных учителей, расширенные заседания методических объединений учителей русского языка и литературы с участием зав. кафедрой русского языка и общего языкознания, к.п.н. Т.П. Самсоновой, директора школы В.А. Попова, учителей на чальных классов, работа кустовых МО. Широко развинулась методическая тема МО «Разработка комплексно-тематических уроков». Тогда начались научные связи с ЯФИИИШ (филиал института нац. школы), ЯГУ, ИСКРО (институт совершенствования квалификации работников образования). Научные сотрудники К.Ф. Федоров, Т.И. Петрова, М.Е. Михалев, В.М. Анисимов, И.М. Емельянова выступали с лекциями перед учителями-словесниками по акту-

2010 год — Год учителя в России ВОСПОМИНАНИЯ, КОТОРЫЕ ВСЕГДА СО МНОЙ

альным вопросам методики и воспитания, пропагандировали лучший опыт учителей республики, занимались апробацией учебников для якутской школы.

Отрадно отметить то, что МО учителей русского языка и литературы работало тесно контакте с учителями начального звена. Под руководством научного сотрудника Т.И. Петровой педагоги Е.Е. Солдатова, М.Р. Колмогорова, А.Г. Харлампьева, М.Г. Степанова, Д.М. Заболоцкая с самого начала экспериментальной работы активно включались в обучение детей русскому языку. Опыт работы учителей на чальных классов свидетельствовал о том, что учащимся удавалось составлять связные высказывания, диалоги, рассказы, употреблять новые и ранее пройденные слова. Таким образом, благодаря преемственности в средних, старших классах из года в год повышался уровень грамотности, обогащалась связная речь учащихся. Результатом научно-методических связей с ЯФИИИШ отличники просвещения РФ А.Я. Семенова, Е.Е. Солдатова (учитель на чальных классов) стали соавторами методических пособий «Дидактический материал по русскому языку для начальных и 5-6 классов».

Одним из эффективных методов по профессиональной подготовке на чальных учителей считалась работа с кустовыми методическими объединениями соседних школ. Помню, молодые учителя Г.В. Горохова, А.В. Жиркова, М.Д. Иванова (1-Хомустахская средняя школа), М.В. Шаропова, опытные педагоги Е.М. Ядреева, Л.С. Татарина (Едейская ср. школа), Р.С. Томская, М.Д. Шаропова (Партизанская ср. школа) из года в год постигали секреты методики преподавания комплексно-тематических уроков.

Предметом особой гордости является тот факт, что в течение 15 лет 1-Хомустахская средняя школа была экспериментальной площадкой для прохождения государственной практики студентов РО ИФФ ЯГУ. Практиканты тех времен были хорошо подготовлены в методическом аспекте, так как они посещали кружки, факультативы, семинары под руководством к.ф.н. Т.И. Орловой, У.М. Протопоповой, к.п.н. Т.П. Самсоновой.

В нашей школе учителя-наставники А.Я. Семенова, Ф.Я. Федотова, молодые педагоги, отличники образования РФ Г.В. Горохова, А.В. Жиркова, М.Д. Иванова оказывали профессиональную помощь в прохождении практики студентов. На проведенных ими комплексно-тематических уроках практиканты умело показывали правильное произношение, связное высказывание мнений учащихся путем составления диалогов, усвоение программного материала с применением правил грамматики, орфографии, пунктуации.

Студенты проводили литературные, поэтические вечера, тематические недели с привлечением учителей якутского языка и литературы, отличников образования РФ А.Д. Дмитриевой, М.А. Соловьевой, школьных библиотекарей М.Е. Ивановой, М.И. Даниловой, А.С. Муксуновой, преподавателя филиала мужской школы М.М. Ядрихинской, родителей, представителей общественности. Они со своими учащимися выпускали красочные рукописные стенгазеты, вели предметные кружки. Самым значимым был литературно-художественный праздник «Россия, Родина моя», который принял участие на заочном российском смотре. Для студентов знакомство со школой, наблюдение за учениками в процессе практики позволили выбрать темы курсовой, дипломной работы. Помню, вся школа как бы была объята свежим веянием великого русского языка. Одно то, что бывшие практиканты русского отделения ЯГУ стали заслуженными учителями РС(Я), отличниками образования РФ, является свидетельством того, какую методическую школу проходили они. Назову некоторых из числа учителей русского языка и литературы: Е.М. Ядреева (Едейская ср. школа), В.И. Рехлисова (Тарская) - 2-Хомустахская СОШ, М.М. Колесова (Никитина) - зав. МНИЦ Намского УУО, А.В. Константинова (городская библио-

тека), В.Е. Иванова (Федорова) - Эльгыяйская ср. школа Сунтарского района, В.И. Илларионова (ЯГНГ), А.А. Колодезникова (Намский педколледж), А.Д. Попова (Понохова) - книжное издательство «Бичик», Э.К. Янышевская (Попова) - студенческий отдел кадров ЯГУ, Е.П. Александрова (Охлопкова) - 1 Хомустахская СОШ, Д.Е. Кириллина (Эверстова) - НСПШ №2, Е.П. Прокопьева (НСПОШ №1) и другие.

Мне посчастливилось работать в течение 17 лет в качестве завуча с методистами русского языка и литературы райметодкабинета, прекрасно знающими свое дело. Это В.П. Кривошапкина, В.М. Никитина, Л.Н. Охлопкова, М.М. Никитина, их весомый вклад неocenим.

Приятно вспомнить и то, что многие из выпускников 1-Хомустахской средней школы стали учителями-словесниками. Их имена: Т.Н. Степанова, В.И. Илларионова, В.Е. Иванова (Федорова), Т.С. Тимофеева, Э.К. Янышевская, (Попова), У.П. Атласова, В.Г. Жирков, Л.А. Артемьева (Дальбинова), Е.Н. Соловьева (Жиркова).

Нас радует то, что выпускники 70-80 годов при поступлении в ВУЗ-ы, ССУЗ-ы республики, Советского Союза не затруднялись при сдаче письменных экзаменов по русскому языку (изложение или сочинение). Несомненно, это и результат многолетней творческой работы всех учителей русского языка и

литературы 1-Хомустахской средней школы, проработавших в 70-80 годы.

Одно воспоминание всегда дает приятный позитив. На Намской земле судьба свела с моей сокурсницей, д.п.н., профессором ЯГУ Светланой Максимовной Петровской. Будучи научным руководителем центра довузовской подготовки, она в течение 5 лет проводила авторский семинар «Актуальные проблемы преподавания литературного образования в якутской школе», который помог профессиональной подготовке учителей литературы. Особенно им нравилась методика использования эргономики на уроках, огромный интерес вызывал живой диалог между собой. Светлана Максимовна неизменно придавала исследовательский уклон, с каждым годом становилось все больше и больше единомышленников, творчески работающих учителей. Ей благодарны следующие учителя русской литературы Намского улуса: Л.А. Маркова, Е.В. Сыромятникова (Х-Арынская СОШ), З.Н. Готовцева, А.И. Лукина (Хатырыкская СОШ), Д.Е. Эверстова (НСПОШ №2), У.М. Иванова (НСПОШ №1), М.П. Сидорова, И.И. Санникова (НУТ), Г.Г. Алексеева, М.В. Шаропова (центр довузовской подготовки), Л.А. Дальбинова (1-Хомустахская СОШ), Л.А. Константинова (Едейская СОШ) и другие.

В заключение хочу сказать слова благодарности моим мудрым наставникам: отличнику просвещения РФ, СССР, заслуженному учителю ЯАССР, «Учителю учителей», зав. лабораторией школоведения ПИ ЯГУ А.Я. Семеновой, отличнику просвещения РФ, заслуженному учителю РС(Я) Ф.Я. Федотовой, коллегам: отличнику образования РС(Я), Почетному работнику общего среднего образования РФ Г.В. Гороховой, отличнику образования РС(Я) М.Д. Ивановой, научному руководителю центра довузовской подготовки, д.п.н., профессору ЯГУ С.М. Петровой за творческий плодотворный совместный труд, за огромную поддержку в деле обучения и воспитания подрастающего поколения, за преданность однажды выбранной профессии учителя русского языка и литературы.

Г.Г. АЛЕКСЕЕВА, зам. директора по учебно-воспитательной работе 1-Хомустахской ср. школы 1978-1987 гг., зам. директора по научно-методической работе Намского центра довузовской подготовки 1999-2006 гг., отличник просвещения РФ, «Учитель учителей», Почетный гражданин МО «Хомустахский 1-й наслег»

На фотографиях: 1. Расширенное заседание МО учителей русского языка и литературы с участием научного руководителя педпрактики РО ИФФ ЯГУ, к.п.н. Т.П. Самсоновой, директора школы В.А. Попова, учителей начальных классов. 2. Студенты-практиканты (1979) со своими методистами (Алексеева Г.Г., Горохова Г.В., Федотова Ф.Я., Семенова А.Я., Жиркова А.В.)

ИНИРЭХ ТЫЛААР

Күндүтүк-исти ник саныр, Хатырык оскуолатыгар бииргэ үөрэммит дьүөгэбинин СЕРГЕЕВНА ДЬЯКОНОВА 1930 сааскын туолбут үбүлүгүнүн сүбүлүгүнүн алыгыт аймакка эйбээс эбэрдэ тылларын тиэрэбит! Эн оҕо сааскыттан үлэни өрө тутан, сатабылгынан, дьулуругунан тыа дьонун ыарахан үлэтин үрүлүччү үлэ-лээ ин төрөөбүт оройуо ар хас да төгүллээх «чемпион осеменатор» аатын сүкпүккүттэн биһиги кизн туттабыт, үөрөбүт. Элбэх оҕону төрөтөн, ииттэн, үөрэтэн, олох суолугар үктэннэрэн, сиэннэргин, хос сиэннэргин иити-һэ ин ийэ, эбээ, хос эбээ үрдүк ааттарын чиэстээхтик сүгөн үөрэ-көтө, Далбар хотун буолан лаглайа, дыһайа, салайа, субэли-амалыы сылды-аргыттан астынабыт. Баҕарабыт эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, үтүө санаа сайда турарыгар, күннэх халлаан чабылдьын, амабах сүрэзи сылааһа намыраабатын уонна үөрүү-көтүү үктэллэнэн уһун-уһун үйэни. Биһиги алыгыспыт үгүтэ, санаабыт саргыта эйиэхэ тийиэхтин. Алыс баһа сыланан. Дом!

Исти эбэрдэни кытта дьүөгэлэри **Е.М. Данилова, Е.Т. Абрамова, М.М. Аргунова, В.С. Винокурова, В.Г. Павлова, Т.И. Павлова, П.А. Дьяконова, А.С. Ядрихская, Ф.К. Лукинова, Т.Ф. Парникова, М.В. Бугаева**

Атаспыт **НИКОЛАЙ АНАТОЛЬЕВИЧ**, 55 сааскын томточчу туол-буккуан эбэрдэ буолуохтун. Чэгиэн-чэбдик олохтон, дьо ор-сэргэбэр били и курдук «норуот уола» диян ааттана сырыт. Өссө төгүл үлэбэр ситиһиллэри, туйгун доруобуйаны баҕарабыт.

Атастары Хатырыктан

Күндү көргөммин, кийиппитин, са аспытын, Аппааны ытык-мааны олохтоовун **СИВЦЕВА МАРИЯ ЭЛЛЯЕВНА** үйэ а ардаах үбүлүгүнүн итигитик-исти ник эбэрдэлибит! Биһиги эйигин үлэбэ, олоххо үтүө дьулурудаах, эйбээс майгылаах, миннигэс астаах, ыраас туттуулаах, сатабыллаах хаһайка быһытынан үрдүктүк сыаналыбыт уонна кизн туттабыт. Инникитин даҕаны кэрэ сөбөрөдүн ыһыктыбакка эдэр-чэ-гизн сырыт, сырдыгынан эрэ сыдаай, уһун дьоллоох олохтон диян алыс басты ын аныбыт.

Кэргэни Аян Дмитриевич, аймахтары Азаровтар, Трапезниковтар, Сивцевтар, Байанаевтар, Москвитиннар, Петровтар

ПОЛОЖЕНИЕ

открытого улусного турнира по русским шапкам на призы **Ивана Кононовича Бережнева**, в связи с 70-летним юбилеем **Цели и задачи:**

- пропаганда здорового образа жизни;
  - повышение спортивного мастерства.
- Сроки и место проведения:**
- турнир проводится 21 августа 2010 г.;
  - с. Бютяй-Юрдя (Бетюнды) Намского улуса, КЦ «Айылгы»;
  - регистрация участников с 10 до 11 ч.;
  - начало соревнований с 11 ч.
- Положение проведения турнира:**
- вступительный взнос на участие - 100 руб.;
  - в турнире принимают участие КМС и массовые разрядники;
  - соревнование проводится по швейцарской системе;
  - количество туров зависит от количества участников;
  - результаты определяются отдельно по группам: среди кандидатов в мастера спорта и среди разрядников;
  - турнир проводится по правилам шашечного кодекса 2003 г.

Организаторы турнира:

- наследная администрация МО «Бетюнский наслег».

Награждение:

- чемпионы и призеры в своих группах награждаются грамотами, медалями и призами.

Администрация МО «Бетюнский наслег», тел. 23525, 23504, 89241680464

БИЛЭЭРИИЛЭЭР РЕКЛАМА

Продаётся 3-комнатная квартира в 4-квартирном арболоитовом доме, 2-й этаж, теплая, ухоженная, огород, теплица, хотон, летн. гараж. **Тел. 89247623669, 42693**

Нам а таас балыһа таһыгар докумуннаах уһаайба аты-ыланар. 150000 солк. Гаһа, водо-провода чугас. Төлөбүрүн а ардаан төлүөххэ сөп эбэтэр сороон буллаахынан, хаптаһы-һынан. **Тел. 27240, 89142680533, 42757, 89142285775**

Продаётся частный дом в с. Намцы в р-не маг. «Северторг». **Тел. дом. 42639, 89142879959, 89142679966**

Продаётся частный 2-хэтажный дом размерами 12,47х844=105,24, первый этаж 105,24х2=210,49 м2, к дому пристроен гараж 4,75х7,45=35,38 м2, отдельно построен гараж. **Тел. 89244617316**

Выполняю контрольные работы по французскому, английскому языкам. Качественно, недорого. **Тел. 26182, 89243661896**

КЭРИЭСТЭБИЛ

Биһигидьэ кэргэ э, аймаха ааспыт сыл атырдык ыйын 21 күнэ олус хоомоллоох, кү-түрбанаах күн буолбута. Ыраас күннээх халла а эти эпигитини күндү оҕобут, быраап-пыт, убайыт, кырачаан сизн уолбут аҕата эдэр оҕо буолуохтаа. Данилов Андрей Кузьмич 1986 с. тохсунньу 8 к. Хамабаатта Даниловтар диян эдэр ыалларга

иккис оҕонун күн сирин көрбүтэ. Бары тэ саастылаахтарын курдук дөтсөдкө сылдьан, Хамабаатта орто оскуолатыгар 1993 с. аан бастаан ма нийи кылааска үөрэнэ киирбитэ. Оскуолабы сийлээхтик үөрэнэр, араас ыһыттылар тэрээниингэ көтөхтүк кыттар, олимпиадаларга, быыстакпаларга кыттан миэстэлээрэ. Бииргэ үөрэнэр осолорун орто-лоругар куруук элээх, элбэх дөстөттөрдө-ох этэ. Биһиги оҕобут кыра сааһыттан боччум-наах, элэжэй майгылаах буола улааппыта. Оҕо сааһыттан техникада сыстаба, уһанарга до-бурудаабыллыбитэ. Тугу көрбүтүн-билбигин үөрэ-көтө кэпсээтэн барыбытын сэргэсхитэрэ.

Улаатан оскуолатын бүтэрэн киз олох суолу-гар эрэмийлээхтик үктэммитэ. Биһиги бары киһи инникитин туһугар холкутук ээрэнэбит. ЯГИТИ-га 1 сыллаах маһынан уһанар идээ эбэрдэммитэ. Сагыы үлэни-үлэни Якутскайга автошколага суоппар идэтин баһылаабыт. Онтон тутуу үлэтин талан, сөбүлээн үлэстэ-эби-тэ. Байэтэ үлэстэн грузовой массына аты-лаһан таһаас да тизээрэ, дьонугар оттоһор, ким туох наадатын үлэстэбинэ улгунук бу-лан тизээн аҕалар. Тыаба сылдьан сынһана-рын, бултуурун сөбүлүүрэ, биһигини массы-ынаһынан тизээн ойуурга отонотторо. Кыра-чаан уол оҕотун кыһаллан бүүбэйдирэ, маһылыра, араас үчүгэй оонньуурдары тал-лан атылаһара. Оҕотун бодуу устатарын, ула-тан туһалырыттан сүрдээһин үөрэрэ. Инни-китин өссө да элбэх ыра санаалардааба. Эдэр киһи олох о остон, тэринэн таптыыр кыһы-наан ыал буолаары сылдьан олус соһуччу, хо-мол олохтук орто дойдуттан күрэнэ. Биһи-ги билигин да эркин курдук эрэммит тапта-лаах оҕобут, бырааптыт, убайыт дьылба-хаан кытаанах ыйаарынан олох олонор бүтэн бар-бытын итэбэйи суох курдуктук. Биһиги сана-абытыгар эн өрүү тыһынааххын, эйигин хаһан да умнохпун суоҕа, саныыбыт, суохтуубут, күндү оҕобут!

Абата, ийэтэ, эдьийэ, бырааттара, аймахтара

«Истэр» бааһынай хаһаайы-стыба суһаллык 2 ыанньыксык-ка наадыйар. Аппараат ыыр. **Хамнас ыйга 15-тии тыһ. солк. Тел. 89246622351, 89248608740, 24950**

В соответствии с Земельным кодексом РФ информируем о предоставлении в аренду земельного участка, находящегося на территории МО «Никольский наслег»:

Адрес — Намский улус, с. Никольцы, ул. Е. Протопопова, д. 28/1, площадь кв.м — 600, раз-решенные пользование — для стоительства кафе-магазина.

Обращаться к землеустрои-телю МО «Никольский наслег»

Агентство «Лира» предлага-ет свои услуги по организации праздни-ков и оформлению де-кораций. К Вашим услугам пре-доставляются профессиональ-ные художники и оформители. **Тел. 89142965255, 89248784843**

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР

УГОНЩИКТАР ТОХТООБОТТОР

Атырдык ыйын 11 к. Нам а гр. Винокуров С.И., 1956 с. төрүүх, итирик, иллитигэр быһахтаах сылдьан ийэтин өлөрүүх буолан саам-мыт. Атырдык ыйын 11 к. биир оҕо эмтэн сүһүрбүт. Нэдиэлэ устата 9 киһи кырбаммыт, 4 уоруу тахсыбыт. Ол курдук «Минск» мотоциклы, 85 тыһ. солк. суумалаах пластиковай карточканы, 35 тыһ. солк. суума-лаах компьютеры, «Фитинг» велосипеды уорбуттар. Атырдык ыйын 14 күнүгэр Фрунзе олохтооҕо гр-ка Потапова М.М. биллэрбитинэн, гр. Потапов Ф.М. итирик туруктаах сылдьан, дьизэ террасатыгар киир-бит. Нэдиэлэ устата 3 киһи күлүгээнэбит: Граф Бизэрэгр гр-ка Пар-никова В.Е., Искраба гр. Семенов А.А., Нам а биллэбэт киһи массы-ынанан сылдьан олохтоохтор чуумпуларын аймаабыт, гр. В.И. Сивце-вы кырбаабыт, бу туһунан гр. Сивцев сайбаһыаннаһыгар суруйбут. Атырдык ыйын 10 күнүгэр гр. Суздапов «УАЗ» массыынатын угонна-абыттар, массыына булуллубут. Атырдык ыйын 10 күнүгэр гр. Мака-ров П.Н. биллэрбитинэн, гр. Эверстов И.Т. киһини кырбаабыт уонна «УАЗ» массыынатын ыйытыта суох илдьэ барбыт. Ааспыт нэдиэлэ-тээби ИДЬУО сводкатыгар «Түбэ» гр. Никонов А.С. кырбаммыт» диян онугар «бэйэтэ төбөтүн оһоллообут» диян өйдүүрүтүгэр. ГАИ 926 массыынаны бэрэбизрээбит, 66 боротокул торлорбут, 6 итирик суоппар тутуллубут, стоянкаба 8 транспорт туруоруллубут.

<p>Таптыыр кэргэмин, ийэбит, эбэбит, хос эбэм, тыыл, советскай-партийнай үлэ ветерана, улус Бочуоттаах гражданина</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>б.д. атырдык ыйын 15 күнүгэр ыарахан ыарыттан олохтон туораабытын чугас дьом-мугугар, аймахтарыгар, добоотторбугугар дири кутурбаммытын иһитиннэрэбит.</p> <p>Кэргэнэ, оболоро, күтүттэрэ, кийиитэ, сиэннэрэ, хос сиэнэ</p>	<p>Убаастыыр дьоммугугар Илья Лазаревичка, оболоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэри-гэр, бары аймахтарыгар, чугас дьонугар кэр-гэнэ, күндү ийэлэрэ, эбэлэрэ, эдьийдирэ, са астар, үлэ, тыыл ветерана</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>күн сириттэн барбытынан дири кутурбам-мытын тиэрэбит.</p> <p>Уһун сылларга ыаллы олорут Луккинар дьизэ кэргэттэрэ</p>	<p>Күндү кутуөппүтүгэр Еремеев Илья Лазаревичка, балтыларыгыгар Татьяна Ильичина-наба, Валентина Ильичинаба, бырааптыгы-гар Алексей Ильичка, кинилэр дьизэ кэргэттэ-ригэр тапталаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, биһиги убаастыыр кийибит, тапталаах эдьийибит.</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>соһумардык ылдьан өлбүтүнэн курууһун туран дири кутурбаммытын тиэрэбит. Аһы-гытын тэ э үлэстэбит.</p> <p>Е.И., Н.В. Ким, Е.Н., Е.М. Бурцевтар, Е.Н., А.Н. Ким</p>
<p>Күндү эдьийибит, өрсүлларга үлэстэн улус сайдыытыгар дьонун кылаатын киллэрбит тыыл ветерана, улус Бочуоттаах граждани-на</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан күтүөппүтүгэр Илья Лазаревичка, оболоругар Татьянаба, Валентинаба, Алексейга, күтүттэ-ригэр, кийиитигэр дири кутурбаммытын ти-эрэбит.</p> <p>Евгений уонна Станислав Прокопьевтар дьизэ кэргэнэрэ</p>	<p>Улууска өр сылларга советскай, партийнай үлэстэргэ сылдьыбыт амараһый, эйбээс эбээ, саха омук дьи нэхэ далбар хотуна, улус Ытык кийитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабыты-нан кэргэнигэр И.Л. Еремеевкэ, оболоругар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонугар, добоот-торугар дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>«Хамабаатта нэһилиэгэ» МТ баһылыга А.Г. Дунаев</p>	<p>Убаастыыр кийибит</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>соһумардык ылдьан өлбүтүнэн киһи кэргэ-нигэр Еремеев Илья Лазаревичка, оболору-гар Кобяковтарга, Максимовтарга, Еремеев-тэргэ дири кутурбаммытын тиэрэбит. Аһы-гытын тэ э үлэстэбит.</p> <p>Л.П., Т.И. Румянцевтар</p>
<p>«Нам улууһа» МТ дьаһалтата тыыл, советскай-партийнай үлэ ветерана, Нам улууһун Ытык кийитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон кун сириттэн барбыты-нан кэргэнигэр И.Л. Еремеевкэ, оболоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр дири кутур-баммытын тиэрэбит.</p>	<p>Күндүтүк саныыр са аспыт, үлэ, тыыл ве-терана</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>соһуччу күн сириттэн барбытынан таайы-тыгар, оболоругар уонна сиэннэригэр дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Широкихтар, Москвитиннар, Семеновтар, Игнатьевтар</p>	<p>Күндүтүк саныыр, өр сылларга ыаллы олорут, ийэбит исти дьүөгэтэ, советскай-партийнай үлэстэргэ үлэстэбит коллегата</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан эмискэ биһиги кэксэби-титэн барбытынан оболоругар Татьянаба, Валентинаба, Алексейга, күтүттэригэр, кий-иитигэр, сиэннэригэр, бары аймах-билэ дьо-нугар дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>В. Петров, Обозовтар</p>
<p>Улус бочуоттаах олохтооҕо, тыыл вете-рана, кырдыгаас советскай-партийнай үлэит</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>олохтон туораабытынан киһи кэргэнигэр Илья Лазаревичка, оболоругар Алексей Ильичка, кыргыттарыгар, сиэннэригэр дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Улууастабы ветераннар сэбиэттэрэ</p>	<p>Күндүтүк саныыр, ытыктыыр са аспыт</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>уһун ыарахан ыарыттан күн сириттэн туо-раабытынан таайытыгар Илья Лазаревичка, оболоругар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьону-гар дири кутурбаммытын биллэрэбит.</p> <p>Хамабааттааттан Мокрошуповтар, Кузьминнар, Еремеевтар</p>	<p>Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар, Нам 1 № орто политехнической оскуолатын нуучча тылын уонна литературатын учууталыгар Максимов Валентина Ильичинаба таптала-лаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, тыыл, советскай-партийнай үлэ ветерана, Нам улууһун Ытык кийитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбыты-нан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>НОПО, профком</p>
<p>Үлэ, тыыл, советскай-партийнай сулууспа ветерана, Нам улууһун Ытык кийитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан эмискэ тыһына быстыбы-тынан кэргэнигэр И.Л. Еремеевкэ, оболору-гар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар, добо-торугар дири кутурбаммытын биллэрэбит.</p> <p>Баишевтар, Кобяковтар, Эверстовтар дьизэ кэргэттэрэ</p>	<p>«Ленский нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата, нэһи-лизк депутаттара кэргэнигэр, оболоругар, сиэннэригэр, чугас аймахтарыгар тапталаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, тыыл, советскай-партийнай үлэ ветерана, улус бочуоттаах гражданина</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>уһун ыарахан ыарыттан күн сириттэн бар-бытынан дири кутурбаммытын тиэрэбит, аһыгытын тэ э үлэстэбит.</p>	<p>Намнаағы дьарыктаах буолуу киһини ди-ректорагыр Попов Владимир Игнатевичка уонна киһи дьизэ кэргэттэригэр тапталаах ийэлэрэ, эбэлэрэ, үлэ уонна тыыл ветерана, Кэбээйи улууһун Сийтэ нэһилиэгин олох-тооҕо</p> <p>ПОПОВА</p> <p>Мария Игнатьевна</p> <p>ыарахан ыарыттан будьуй атырдык ыйын 13 күнүгэр олохтон туораабытынан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Намнаағы дьарыктаах буолуу киһини коллектива</p>
<p>Үлэстэннээх, тыыл, советскай-партий-най үлэ ветерана, улус Ытык кийитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Илья Лазаревичка, оболоругар, сиэннэригэр дири кутурбаммытын тиэрэ-бит.</p> <p>Хамабааттааттан Мария уонна Гаврил Касьяновтар</p>	<p>Оскуолаба бииргэ үөрэммит табаарысы-тыгар Еремеев Алексей Ильичка, киһи кэргэ-нигэр, оболоругар, аҕатыгар Илья Лазаревич-ка, бииргэ төрөөбүттэригэр уонна чугас дьо-нугар тапталаах ийэлэрэ, кэргэнэ, эбэлэрэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбыты-нан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>1990 с. 11 «в» кылаас НСШ выпускниктара</p>	<p>Күндү аҕабыт, эһэбит, өр сылларга учууга-лынан үлэстэбит</p> <p>НАХОДКИН</p> <p>Сергей Тихонович</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытын бары аймахтарыгар дири ник курууһун ту-ран иһитиннэрэбит.</p> <p>Кэргэнэ, оболоро, сиэннэрэ</p>
<p>Үлэстэннээх, тыыл, советскай-партий-най үлэ ветерана, улус Ытык кийитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Илья Лазаревичка, оболоругар, сиэннэригэр дири кутурбаммытын тиэрэ-бит.</p> <p>Хамабааттааттан Мария уонна Гаврил Касьяновтар</p>	<p>Нам улууһун Бочуоттаах кийитэ, РСФСР үтүөлээх агронома, үлэ, тыыл ветерана Ере-меев Илья Лазаревичка уонна киһи оболору-гар, сиэннэригэр, аймах-билэ дьонноругар тапталаах кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, үлэ, тыыл ветерана, Нам улууһун Бочуоттаах ки-һитэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн кураммит-тинэн дири кутурбаммытын тиэрэбит, хо-молбобутун холбуубут, аһыгытын тэ э үлэстэбит.</p> <p>Намтан, Дьокуускайтан Бочкаревтар</p>	<p>Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар, Нам 1 № орто политехнической оскуолатыгар соци-алистик педагогунан үлэлиир Находкина Ирина Сергеевнаба тапталаах аҕалара, эһэлэрэ</p> <p>НАХОДКИН</p> <p>Сергей Тихонович</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбыты-нан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>НОПО, профком</p>
<p>Улус бочуоттаах олохтооҕо, тыыл вете-рана, советскай-партийнай үлэит</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>олохтон туораабытынан кэргэнигэр Илья Лазаревичка, оболоругар, сиэннэригэр дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Дьокуускайтан Иван, Егор Пестряковтар</p>	<p>Исти ник саныыр, убаастыыр добооту-гар Илья Лазаревич Еремеевкэ, киһи оболу-ругар, сиэннэригэр, күтүттэригэр, кийиити-гар тапталаах ийэлэрэ, эбэлэрэ</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн кураммит-тинэн дири кутурбаммытын тиэрэбит, хо-молбобутун холбуубут, аһыгытын тэ э үлэстэбит.</p> <p>Намтан, Дьокуускайтан Бочкаревтар</p>	<p>Оскуолаба бииргэ үөрэммит дьүөгэби-тигэр, Нам 1-ы № дээх орто политехнической оскуола социальнай педагог Находкина Ирина Сергеевнаба тапталаах аҕата</p> <p>НАХОДКИН</p> <p>Сергей Тихонович</p> <p>ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбыты-нан Ираба, ийэтигэр Валентина Дмитриев-наба, оболоругар, бииргэ төрөөбүттэригэр уонна бары чугас дьонноругар дири кутур-баммытын тиэрэбит.</p> <p>1990 11 «в» кылаас НСШ выпускниктара</p>
<p>Күндүтүк саныыр убайытыгар Еремеев Илья Лазаревичка, оболоругар, күтүттэри-гэр, кийиитигэр, сиэннэригэр, хос сиэннэри-гэр кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбээтэ, улу-ус бочуоттаах гражданина, тыыл ветерана, кырдыгаас советскай-партийнай үлэит</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>куһумардык ылдьан күн сириттэн барбыты-нан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Намтан аймахтарыт: Чирикова А.А., Шаропова М.В., Назарова Т.А.</p>	<p>Күндүтүк саныыр таайытыгар Еремеев Илья Лазаревичка, киһи оболоругар, сиэннэ-ригэр, бары чугас дьонугар кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, таптыыр са аспыт</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан биһиги ортобуттан соһумардык туораабытынан дири кутур-баммытын тиэрэбит.</p> <p>Намтан, Модуттан, Нерюнгриттан Макаровтар, Еремеевтар</p>	<p>Күндүтүк саныыр дьүөгэбитигэр Потапо-ва Надежда Егоровнаба, чугас дьонугар уон-на аймахтарыгар таптырыллар, эбэлэрэ</p> <p>ПОТАПОВА</p> <p>Мария Васильевна</p> <p>уһун ыарахан ыарыттан күн сириттэн бар-бытынан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Макаровтар, Гоголевтар, Овчинниковтар, Лаптева, Бережневтар</p>
<p>Күндүтүк саныыр убайытыгар Еремеев Илья Лазаревичка, оболоругар, күтүттэри-гэр, кийиитигэр, сиэннэригэр, хос сиэннэри-гэр кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос эбээтэ, улу-ус бочуоттаах гражданина, тыыл ветерана, кырдыгаас советскай-партийнай үлэит</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>куһумардык ылдьан күн сириттэн барбыты-нан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p> <p>Намтан аймахтарыт: Чирикова А.А., Шаропова М.В., Назарова Т.А.</p>	<p>Күндүтүк саныыр таайытыгар Еремеев Илья Лазаревичка, киһи оболоругар, сиэннэ-ригэр, бары чугас дьонугар кэргэнэ, ийэлэрэ, эбэлэрэ, таптыыр са аспыт</p> <p>ЕРЕМЕЕВА</p> <p>Татьяна Ксенофонтовна</p> <p>ыарахан ыарыттан биһиги ортобуттан соһумардык туораабытынан дири кутур-баммытын тиэрэбит.</p> <p>Намтан, Модуттан, Нерюнгриттан Макаровтар, Еремеевтар</p>	<p>Никольскай «Веснянка» оҕо саадын коллектива Аргунова Августа Игнатьевнаба, оболоругар, сиэннэригэр таптыыр кэргэнэ, аҕалара, эһэлэрэ</p> <p>АРГУНОВ</p> <p>Иван Прокопьевич</p> <p>ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан дири кутурбаммытын тиэрэбит.</p>

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 41496;; бухгалтерия — 41141; факс — 41141; редакционной-издательской ситим — 41332

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Э сизли» хаһыат редакцията» государственной учреждение. Маассабай информация средствларын туһунан РФ сокуоннарын тутуһу-уну хонтуроллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлени-етыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрациялыыт нүөмэрэ — ПИ №19-0428.

Сурукка ааккытын-суолугун, үлэтигин, дьыбэти аадырыһын чопчу ыйы. Редакцияга киир-бит суруктар төннөрүллүбэтэр. Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат.

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.

PDF Compressor Free Version